

Factsheet 4 Aanleg

Aan de slag op een natuurspeelplaats

Belangrijk is wel dat je in alle gevallen een ontwerp-kenning hebt! Ook als je gefaseerd aanlegt moet er een goed, doordacht ontwerp aan ten grondslag liggen. Door bij elke toevoeging het ontwerp aan te houden, voorkom je dat het uiteindelijk een 'samengeraapt zootje' wordt. Er zijn werkzaamheden die zich goed lenen om op een later moment aan te leggen. Kleine onderdelen zoals een wilgentenenhut, bijvoorbeeld, of een bankje. Andere werkzaamheden moeten toch echt vanaf het begin goed zijn. Als er grond verzet moet worden door zware machines, bijvoorbeeld, of het slaan van een pomp. Dit soort werkzaamheden leggen als het ware de fundering van de natuurspeelplaats en kunnen heel lastig later nog aangepast worden.

Een medewerkster van een kinderdagverblijf: "Op ons kinderdagverblijf wilden we graag een natuurlijke speelplaats aanleggen op het gehele buitenterrein. Een ontwerper had een globaal ontwerp gemaakt met hele leuke ideeën, en we hebben met het beschikbare budget al aardig wat kunnen laten aanleggen. We vonden het echter ook belangrijk om de kinderen en hun ouders te betrekken. De speelplaats ligt er nu al enkele jaren, maar nog steeds ontstaan er af en toe spontaan initiatieven om ergens iets nieuws te maken. Een takkenril hier, een bankje daar, of iets artistieks. Door hun spel veranderen kinderen sowieso al continue de omgeving. Dat vinden wij alleen maar mooi; door zelf dingen te maken leren kinderen heel veel."

Met een dergelijk ontwerp heb je als bijkomend voordeel dus dat nieuwe generaties kinderen de speelplek zich ook weer eigen kunnen maken door er hun eigen stempel op te drukken.

Samen met vrijwilligers

Als je aan vrijwilligers vraagt om mee te helpen, overleg dan met de uitvoerder welke werkzaamheden zij kunnen doen. Zeker als er veel vrijwilligers zijn, is het nog een hele klus om hen aan te sturen en in te plannen. Denk er ook aan dat je voldoende materiaal en gereedschap moet hebben. Soms vertragen vrijwilligers de aanleg eerder dan dat het er sneller door gaat... maar het vergroot wel hun betrokkenheid! Dat kan je later nog weer goed van pas komen. Ook kinderen kunnen heel goed helpen bij de aanleg. Denk bij het inzetten van vrijwilligers ook aan veiligheid en verzekeringen. Onderhandel ook met de uitvoerder in hoeverre zijn begroting naar beneden bijgesteld kan worden door de inzet van vrijwilligers.

Tot slot:

- ✓ Communiceer af en toe met de omwonenden en andere betrokkenen over de vorderingen.
- ✓ Loop je uit? Of gebeurt er iets bijzonders? Laat het weten!
- ✓ Vier op z'n tijd met elkaar dat het project vordert. In elk geval aan het einde!

Het aanleggen van een natuurspeelplaats is misschien wel één van de leukste fases; nu gaat het echt gebeuren! Nu komt het er op aan: wordt het echt zo mooi als je je hebt voorgesteld? Het is ook de fase waarin je het gemakkelijkst hulp van bijvoorbeeld de buurt kunt mobiliseren, maar daarover meer in de factsheet over participatie.

De uitvoering: wie doet het?

Eén uitvoerder, dat is wel zo handig. Eén persoon die de regie in handen heeft, die eventueel anderen die meewerken aanstuurt en bepaalt wie, wat, wanneer en waar gaat doen. Het is prettig als deze uitvoerder het ontwerp goed kent; niet alleen de tekening, maar ook de ideeën erachter. De 'geest' van het ontwerp. Veel aannemers en hoveniers zijn gewend om met strakke lijnen te werken. Bij de aanleg van een natuurlijke speelplaats gaat het juist om de speelsheid! Voor sommige aannemers gaat dat bijna tegen hun 'natuur' in en is deze werkwijze behoorlijk wennen. Heb je een aannemer die nog nooit een natuurspeelplaats heeft aangelegd; zorg er dan voor dat je er bij bent! De ervaring van sommige projecten is helaas dat de initiatiefnemers bijna dagelijks de aanleg in de gaten moeten houden.

In veel gevallen is een uitvoerder die de gedachte achter het ontwerp haarfijn aanvoelt daarom te prefereren boven een aannemer die toevallig de goedkoopste is. Het scheelt gedoe en kosten achteraf. Het is ook een optie om de ontwerper te vragen aanwezig te zijn om er op toe te zien dat het ontwerp zodanig wordt uitgevoerd dat het goed uit de verf komt. Houd je oren en ogen open voor mensen die iets kunnen betekenen; een kraanmachinist die van een strakke sloot een meanderende stroom heeft gemaakt, een kunstenaar die met de motorzaag overweg kan, etc.

Vrijwilligers aansturen

Als je van plan bent om met vrijwilligers te gaan werken,

dan is het handig om daar rekening mee te houden als je een uitvoerder uitkiest. De ene uitvoerder doet dit nu eenmaal makkelijker dan de andere. Het werken met vrijwilligers vergt aansturing van iemand die geduldig kan uitleggen, zijn of haar enthousiasme kan overbrengen en goed de taken kan verdelen. Hetzelfde geldt natuurlijk min of meer voor het werken met onderaannemers.

Een leerkracht van een basisschool: *“Toen we voor het eerst met onze uitvoerder om tafel gingen, merkten we al direct een klik. Een hele prettige, praktische man die zelf prettichjes in zijn ogen kreeg bij het zien van het ontwerp. We hadden aangegeven dat we het belangrijk vinden dat de kinderen van alle klassen mee mochten helpen bij de aanleg, en als het even kan dat ook kinderen van toekomstige klassen ruimte hadden om dingen aan te passen. Hij heeft toen een lijst gemaakt waar heel precies op stond wanneer hij wat ging doen, en bij welke werkzaamheden kinderen konden helpen. Zelfs de leeftijden van de kinderen had hij een beetje ingeschat. Daarmee konden onze docenten hun lessen aanpassen. Natuurlijk bleek dat in de praktijk wel eens een beetje anders, maar alles ging in goed overleg. Voor hem was dat ook fijn; als hij met grote machines op het terrein moest zijn, zorgden wij dat de kinderen binnen waren. De kinderen hebben gelijk op de eerste dag geholpen om stoeptegels los te trekken; wat een energie kwam daar los! Ze hebben nu het gevoel alsof dit echt hun schoolplein is.”*

Ervaring met keuring

Als in het ontwerp rekening is gehouden met een eventuele keuring op de veiligheid, dan ondervang je daarmee al veel problemen. Een uitvoerder die ervaring heeft met deze keuringen kan ook veel problemen voorkomen. In de wet staan bijvoorbeeld voorschriften over de minimale onderlinge afstand tussen speelobjecten, aanwijzingen voor het voorkomen van beknellingen, etc. Als dit bij de aanleg in het achterhoofd zit van de uitvoerder, voorkom je dat je na afloop nog dingen moet aanpassen.

Een boswachter: *“Bij de aanleg van het speelbos hebben we een hovenier ingeschakeld die al vaker met dit bijltje had gehakt. Dat scheelde enorm. Hij kwam zelf met ideeën om bijvoorbeeld de humuslaag van het bos op bepaalde plekken te verdikken, zodat het 'valdepende vermogen' van de ondergrond verbeterd wordt. Met andere woorden: als je valt, val je zacht. Bij de keuring bleek dat de bosgrond wel 3 keer beter veert dan rubberen stoeptegels! In het ontwerp zat een speeltoestel gemaakt van enkele boomstammen die in elkaar haken en aan elkaar vastgeschroefd zaten. Het is echter aan de aannemer om dan de bomen daadwerkelijk te selecteren en te kijken: welke bomen vormen samen een spannend toestel? En welke vork is net te nauw? Het resultaat was uiteindelijk helemaal naar onze zin en bij de keuring hoefden we alleen nog hier en daar een scherp randje af te ronden.”*

Als de opleverdatum in zicht komt, maak dan alvast een afspraak met de organisatie die je de keuring wilt laten doen.

Met de seizoenen mee

Bij de uitvoering moet ook rekening gehouden worden met de tijd van het jaar; niet alleen omdat je bij vorst bijvoorbeeld niet de grond in kunt. Er zijn bijvoorbeeld seizoenen waarbij je geen bomen mag kappen in het bos, en momenten in het jaar waarin je bij uitstek goed jonge boompjes kunt planten of gras kunt zaaien. De ontwerper/hovenier kan je als dat nodig is helpen om hierbij een planning op te zetten.

Terrein afsluiten

Het is het overwegen waard om tijdens de aanleg (en soms zelfs ook nog een hele tijd na de aanleg) het terrein af te sluiten voor bezoekers. Als er flink gebouwd wordt is dat sowieso verstandig. Maar ook om jonge planten een kans te geven wortel te schieten. Als dat niet mogelijk is overweeg dan of het wel mogelijk is delen van het terrein af te sluiten.

Ecologische tuin

Een ander aandachtspunt is de vraag of je de natuurspeelplaats op een milieuvriendelijke manier wilt laten aanleggen en beheren. Sommige hoveniers werken op een ecologische manier; ze gebruiken bijvoorbeeld geen bestrijdingsmiddelen om ongewenste kruiden tegen te gaan. Op een natuurspeelplek, waar kinderen soms dagelijks in de aarde wroeten en natuurlijke materialen aanraken en in hun mond steken, is dat wel zo prettig. Bovendien krijg je als beloning een steeds groter wordende rijkdom aan bijvoorbeeld insecten! Dat is voor kinderen weer heel interessant en leerzaam. Ecologische hoveniers zijn vaak aangesloten bij de Vakgroep Natuurrijke Omgeving Wilde Weelde (www.wildeweelde.nl).

Ineens of gefaseerd aanleggen?

Als het ontwerp er eenmaal is wordt de natuurspeelplaats meestal in één keer aangelegd. Dat hoeft niet lang te duren: een relatief eenvoudig ontwerp kan al in een week of 5 à 6 gerealiseerd zijn.

Een tweede optie is om de aanleg gefaseerd te doen. Het ontwerp is dan meer een leidraad om het terrein in de loop van de jaren te ontwikkelen. Voor deze optie wordt wel gekozen als er onvoldoende geld is om het hele ontwerp in één keer aan te leggen. Maar het kan ook een bewuste keuze zijn om de betrokkenheid van kinderen of bewoners voor een langere periode vast te houden.

